

Бондаренко Лідія

м. Херсон

lidiya.bond.2001@gmail.com

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Концепція Нової української школи ставить за мету виховання якісно нового випускника – цілісної особистості, усебічно розвиненої, здатної критично мислити; патріота з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і вміє приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права інших людей; інноватора, здатного змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя [3]. Для досягнення цієї мети учитель-практик, безумовно, має використовувати новітній методичний інструментарій. Звідси і випускник філологічного факультету університету та педагогічного закладу вищої освіти повинен володіти сучасними технологіями навчання.

За останні роки значно оновилося змістове наповнення фахової підготовки учителя літератури. Проблеми формування професійної компетентності майбутніх словесників порушено у працях Ю. Бондаренка, Н. Волошиної, С. Жили, О. Куцевол, Л. Мірошниченко, О. Семенов, А. Ситченка, В. Шуляра та ін. Зокрема посібник Г. Токмань спрямовує студентів на виконання конкретних завдань, наприклад, таких: підготувати медіа-презентацію однієї з програмових літературних тем, спроектувати дискусійний момент заняття, написати план-конспект уроку, запропонувати його оригінальну ситуаційну структуру [4]. Однак це питання потребує подальшої наукової розробки.

Мета статті – узагальнити досвід підготовки студентів третього курсу спеціальностей «Філологія (українська мова та література)*», «Філологія (українська, англійська мова та література)*» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету до моделювання та проведення уроків української літератури у Новій українській школі.

Відповідно до навчального плану бакалаврів цих спеціальностей методику викладання української літератури майбутні учителі-словесники опановують на третьому курсі упродовж навчального року. Її мета – формування у студентів знань, умінь і навичок викладання курсу української літератури в середніх навчальних закладах усіх типів. Основними завданнями дисципліни є вироблення у них навичок науково обґрунтованого планування навчально-виховного процесу з української літератури, організації та проведення сучасного уроку української літератури; умінь застосовувати засоби розвитку читацької культури учнів, навичок інтерпретації та ідейно-художньої оцінки літературного твору; здатності застосовувати різні прийоми вивчення понять теорії літератури; умінь роботи з фаховими

виданнями та методичними джерелами та ін. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми по завершенні курсу студенти повинні, зокрема, знати специфіку, типологію та структуру уроку літератури; принципи, джерела, форми і методи вивчення біографії письменника; основні етапи роботи над художнім твором; принципи та шляхи аналізу художнього тексту; особливості вивчення творів різних родів і жанрів; методику формування в учнів теоретико-літературних понять; уміти науково обґрунтовано змодельовати і провести сучасний урок української літератури.

Під час опрацювання теми «Методи і форми навчання» розглядаємо традиційні підходи та інноваційні наробки учителів-практиків. Так, мова йде про використання інтелектуальних карт, гіф-анімації, плейкаста, саундтрека, інфографіки, прийому сторітелінгу, про роботу з креолізованими текстами «нової природи» (буктрейлер, комікси, мотиватор на літературну тему, постер на літературну тему, буклет, скрапбукінг, фотоколаж на літературну тему з метою популяризації конкретного художнього тексту або творчості певного автора, кардмейкінг, «дуддл» (заставка для ГУГЛа), про інтернет-сервіси, сайти, програми, конструктори для створення тестових завдань і проведення тестування та ін.

Практика засвідчила, що ефективним шляхом формування у студентів умінь моделювання і проведення занять є рольова гра «Урок літератури» [1]. Уже на першому практичному починаємо підготовку до цієї роботи: студенти демонструють презентацію або рекламу чинного шкільного підручника з української літератури для учнів певного класу (за власним вибором). Продовжуємо розпочате у процесі вивчення теми «Сучасний урок літератури». На це заняття студенти моделюють фрагмент початку уроку: організацію класу, мотивацію навчальної діяльності, оголошення теми та мети. Одночасно працюємо над виробленням умінь оформлення класної дошки. Рольову гру «Урок літератури» практикуємо під час вивчення тем «Розгляд біографії письменника», «Вивчення епічних творів у школі», «Шкільний аналіз лірики», «Особливості опрацювання драматичних творів», «Специфіка вивчення фольклору», «Засвоєння теоретико-літературних понять». Робота над нею проходить у такій послідовності: розробка поурочного плану; проведення заняття в аудиторії та самоаналіз й аналіз апробованої моделі уроку.

До моделювання та проведення конкретної рольової гри залучаємо трьох студентів. Кожен із них проводить фрагмент уроку орієнтовно по 15 хв. Оскільки кількість годин, відведених на практичні заняття, обмежена, не всі студенти академічної групи можуть бути залучені до організації рольової гри. Тому практикуємо розробку майбутніми учителями телезанять. Моделюючи їх, третьокурсники мають змогу переглянути фрагменти уроків, окремі заняття провідних учителів української літератури, студентів-практикантів четвертого року навчання та телеуроки, доступні в інтернет-мережі. На допомогу студентам розробили

пам'ятку, в якій є, зокрема, такі пункти: за чинними програмами оберіть тему, що Вас цікавить; за науково-методичними джерелами, у тому числі представленими в інтернет-мережі, проаналізуйте досвід учителів-словесників із її розгляду; дотримуйтеся вимог методичної науки до структури сучасного уроку літератури та опрацювання визначеного Вами навчального матеріалу; змодельуйте власний методичний варіант її вивчення та обов'язково проконсультуйтеся щодо нього з методистом; прагніть до того, щоб Ваше заняття було якомога більше унаочнене.

Проведена робота засвідчила, що підготовка телезанять сприяє поглибленню у студентів знань про специфіку та структуру сучасного уроку літератури, особливості вивчення творів різних родів і жанрів, формуванню у них умінь моделювати і проводити уроки літератури різних типів. Викладачеві вона дає змогу побачити своїх вихованців у ролі вчителя, оцінити їх уміння керувати власними емоціями, слідкувати за своїм мовленням, виступати перед аудиторією, тримати увагу школярів тощо [2].

Підготовка вчителя-філолога, здатного умотивувати учнів покоління Z до вивчення української літератури, є нагальною вимогою часу. Майбутній фахівець має усвідомлювати, з якими проблемами йому доведеться зіткнутися під час виробничої практики в загальноосвітніх навчальних закладах та в подальшій професійній діяльності. Він повинен володіти сучасними технологіями навчання і бути постійно готовим до опанування нових. Для формування у студентів умінь користуватися ними потрібна систематична і планомірна робота на лекційних, практичних заняттях, у процесі самостійного опанування матеріалу із методики викладання української літератури, під час проходження виробничої практики та написання курсових і випускних кваліфікаційних досліджень.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у формуванні в майбутніх учителів-філологів умінь використовувати інноваційні технології на уроках розвитку мовлення та в позакласній роботі з української літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Л. Г. Методика організації рольової гри «Урок літератури» для студентів філологів (із досвіду роботи) / Л. Бондаренко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2015. – № 5. – С. 42–43.
2. Бондаренко Л.Г. Телеурок як сучасна форма підготовки студента-філолога до проведення занять з української літератури / Л. Бондаренко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки: збірник наукових праць / за ред. проф. Тетяни Степанової. – № 2 (57), травень 2017. – Миколаїв : МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2017. – С. 72-76.

3. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://mon.gov.ua/Новини%202017/04/03newschool-presentation-new-30-03-2017-\(2\).pdf](http://mon.gov.ua/Новини%202017/04/03newschool-presentation-new-30-03-2017-(2).pdf).
4. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі / Г. Л. Токмань. – К. : Академія, 2012. – 312 с. – (Альма-матер).

Бондаренко Л.Г. Підготовка вчителя української літератури для Нової української школи // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Філологія та лінгводидактика в умовах євроінтеграції: сьогодення і перспективи» (25-26 жовтня 2018 р.) [Електронний ресурс] / За заг. ред. І.В. Гайдаєнко; упор. Т.Г. Окуневич. – 2018. – С.